

Brzozowski, Stanisław

Polskie doktoraty na Politechnice Wiedeńskiej w latach 1902-1942

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/3 - 4, 85-92

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanisław Brzozowski
(Kraków)

POLSKIE DOKTORATY NA POLITECHNICE WIEDEŃSKIEJ 1902–1942

Rozwój nauk technicznych i wzrost ich znaczenia spowodował, iż od 1880 roku niemieckojęzyczne politechniki podjęły starania o uzyskanie prawa doktoryzowania. W 1894 r. wszyscy rektorzy politechnik austriackich wystąpili do władz w tej sprawie. Politechnika wiedeńska uczestniczyła solidarnie w tych zabiegach. Trzeba było jednak przykładu Niemiec i decyzji Wilhelma II, aby i w Austrii wprowadzono to prawo rozporządzeniem cesarskim z dnia 13 IV 1901 r. Pierwszy doktorat na politechnice wiedeńskiej odbył się 22 II 1902 r.¹

Znaczenie głównej uczelni technicznej w monarchii austriackiej powodowało zainteresowanie nią wielu jej obywateli. Według sondażowych obliczeń ponad 9% studentów tej uczelni pochodziło z Galicji, nie mówiąc o Polakach z zaboru rosyjskiego czy pruskiego².

Ustalania polskiej obecności na studiach w politechnice wiedeńskiej podjąłem się dla lat 1815–1848 już uprzednio w artykule z 1978 roku, opublikowanym w „Studiach i Materiałach z Dziejów Nauki Polskiej” (z. 9 seria D); prace dla dalszego okresu trwają. W czasie krótkiego pobytu w Wiedniu udało się w oparciu o archiwum Technicznego Uniwersytetu Wiedeńskiego (dzisiejsza nazwa tej uczelni) ustalić dane dla 54 polskich przewodów doktorskich w latach 1902–1942, zawarte w księdze *Rigorosen Protokoll Technischer Universität Wien* i uzupełnić literaturę przedmiotu. Źródło to zawiera (z różną dokładnością) dane personalne doktorantów, informacje o studiach na uczelni i poza nią, o tytule pracy doktorskiej (czasem tylko opisowo), o samym przewodzie i jego ocenie, o promotorze, czasem o dalszych losach doktoranta. Gdy nie jest pewne kiedy pełne opracowanie polskiej obecności na tej uczelni zostanie wykonane, wydaje się celowe podanie do wiadomości tego fragmentu.

Na 265 przewodów doktorskich, przeprowadzonych na tej uczelni w latach 1902–1942, było 54 polskich, co stanowiło 20%. Pierwszy odbył się już 26 II

1902 r., ostatni 14 XII 1940 r. 36 z nich odbyło się do roku 1918; w latach późniejszych – 16. Na wydziale chemicznym odbyło się ogółem 26 przewodów, na inżynierii lądowo-wodnej – 16, na wydziale mechanicznym – 8, na architekturze – 4. W tej też kolejności będą omawiane.

Na wydziale CHEMICZNYM 20 przewodów dotyczyło chemii organicznej lub biochemii, 5 – chemii nieorganicznej, 1 – chemii ogólnej. Pierwszy przewód 26 II 1902 r. Stanisława Epsteina – z fermentacji mlekowej – na podstawie pracy *Untersuchungen über Milchsäuregärung und ihre praktische Verwendung* zakończył się niepowodzeniem. W 1903 r. Aleksander Kossowicz – późniejszy docent na tej uczelni – przedstawił pracę biochemiczną o składnikach mineralnych w pożywkach, promotorem był Hans Tinsler. Asystent Szkoły Przemysłowej w Krakowie Arnold Ehrenpreis doktoryzował się w 1906 r. z pracy pt. *Über die Entwicklung des gelben Blutlangensalzes auf Diazoninsalze* (a jeszcze w latach 1937 i 1949 brał dublety dyplomu), promotorem tego przewodu był Krystian Ulrich, inicjator rozbudowy uczelni i twórca gmachu dla instytutu chemicznego. W 1907 r. doktoryzował się Stanisław Regelman z Odessy z pracy *Über die fette Öle in den Samen von Pirus malus und Pirus communis*, promotorem był elektrotechnik i aktualny rektor uczelni Karl Hochenegg. W tym samym roku doktoryzował się Stanisław Niemirowski z Lipowca na Ukrainie na podstawie pracy o oddziaływaniu tlenowych kwasów siarki na roztwory cukru pt. *Über die hydroschwefelige Säure und deren Einwirkung auf Zuckerköslung*, promotorem był wybitny geodeta i zasłużony w rozwoju fotogrametrii Edward Doleżał. Tematyka z pogranicza drzewnictwa była przedmiotem przewodu Ludwika Kowalskiego z Krakowa w pracy *Beitrag zur Kenntnis der Trockenföhle des Holzes*, promotorem był nagrodzony Noblem badacz z dziedziny koloidów, dializatorów, współtwórca ultramikroskopu Richards Zsigmondy. Oznaczanie czynnego tlenu w połączeniach ozonodowych (*Über die Bestimmung des wirksamen Sauerstoffs in superozidische Verbindungen*) było tematem pracy doktorskiej Mojżesza Rosensteina z Żydaczowa, promotorem był kierownik katedry ogólnej elektrotechniki Johann Sahulka. Adolf Felix z Andrychowa ukończył w Wiedniu wydział mechaniczny oraz chemiczny, przedstawił pracę o barwnikach indyga (*Über asymmetrische, aliphatisch-aromatische indigoide Farbstoffe*), promotorem przewodu był Richard Zsigmondy. Lwowski przemyslowiec i rzecznik patentowy Maksymilian Baczewski promował się na podstawie pracy *Chemische Untersuchungen der Samen von Naphelium lappachonum und darin enthaltenen Fettes*, promotorem był profesor inżynierii lądowo-wodnej Karl Kobes. Ślężak Arnold Heczko doktoryzował się w 1910 roku z badań nad oznaczaniem kwasu winowego (*Studien über die Bestimmung der Weinsäure*) i przewód ukończył celująco (zwykle podawano, że przewód ukończył się pozytywnie), promotorem był rektor Wilhelm Suida; po 50-ciu latach odbył się złoty jubileusz przy odnowieniu tego doktoratu i Heczce wręczono złoty dyplom doktorski. W 1911 roku doktoryzował się Ferdynand Münz z Krakowa z pracy nad indygiem (*Synthese eines Anthranolindygos und des entsprechenden S-Indygo*), promotorem był kierownik katedry technologii chemicznej Hans Jüptner, wybitny nieorganik. W 1912 r. organik Teodor Schmid był promotorem dwóch przewodów: Juliusza Mondsheina z zakresu prac nad kwasem mle-

kowym (*Analytisch-chemische Arbeiten über die Milchsäure*) i Zygmunta Webera z chemii barwników (*Halogensubstitutionsprodukte der Azofarbstoffe*). Podobnie w 1913 r. kierownik technicznej stacji doświadczalnej uczelni Bernard Kirsch patronował przewodom Salomona Hillera z Krakowa z zakresu pochodnych tiomocznika (*Über einige Thioharnstoffderivate der Koprinilinreihe*) i swego ucznia Oskara Brauera ze Stanisławowa na podstawie pracy *Über die Synthese des Aminoaceto-8-methoxychinolins, sowie über einige Versuche zur Herstellung ähnlicher Derivate verschiedener Ringsysteme*. Już w 1918 r. z badań nad smołą węglową doktoryzował się Rudolf Hodorék (*Unterführenge über freien Kohlenstoff in Steinkohlenteer*), a promotorem był Wilhelm Suida. Po I-szej wojnie światowej w 1919 r. doktoryzował się z pochodnych bromu Franciszek Neumann z Bielska (*Über die 3 ditoluolaminbenzochinon und ihre Bromderivate*), promotorem był Edward Doleżał. W 1922 r. promotorem dwóch przewodów był Rudolf Halter: Franciszka Sedlaczka z Wrocławia z zakresu piwowarstwa (*Über den Einfluss der Konzentration der Bierwürze auf den Konkurrenzkampf zwischen Kulturhefe und einigen Fremdorganismen bei Einssaat gleicher Zellenanzahl*) oraz Bernarda Plawnera z Oświęcimia *Über den Einfluss der Temperatur auf Morphologie einiger Schimmelpilze*. W 1933 r. doktoryzował się Alfred Łuszczak z Krakowa z problemu oznaczania mieszanin metylobenzenowych (*Die spektographische Bestimmung von Thymol, Toluol und Benzol-Toluol Gemischen*), promotorem był Johann Müller.

Niepowodzeniem zakończył się w 1907 roku przewód doktorski Kamila Brücknera z chemii nieorganicznej, kandydującego na nauczyciela akademickiego uniwersytetu w Czerniowcach, a przedkładającego pracę *Über die Reduktion von Sulfaten*. W 1908 roku nie dopuszczono do rygorozów Markusa Rendelsteina z Tarnopola z zakresu chemii ogólnej. W 1913 roku doktoryzował się Błażej Baltuch z Obertyna z pracy o aktywności kadmu (*Über die Radioaktivität des Blonasilsandos*), promotorem był wybitny elektrotechnik Karl Pichelmayer. Absolwent politechniki lwowskiej Zygfryd Kragen doktoryzował się celująco w 1916 roku z pracy *Eine neue Methode zur genauigen Bestimmung des Cadiums mit Pyriden*, promotorem był Karl Kleinwächter. Także celująco zakończył się w 1922 roku przewód doktorski Edmunda Neussera z Sambora (*Die analytische Bestimmung der Metalle als Sulfide durch Erhitzen in Schwefelwasserstoffstrom*), promotorem był Rudolf Halter. W 1925 roku promował się Leon Kossek z Bielska na podstawie pracy *Die quantitative Bestimmung des Thalliums als Thallochromate und seine Trennung von anderen Elementen*, promotorem był Friedrich Schaffernak.

Niepowodzeniem skończył się pierwszy przewód na INŻYNIERII ŁĄDOWO-WODNEJ w 1902 r. Samuela Mehla z Alwernii, który przedstawił pracę *Über den Widerstand der Eisenbahnfahrzüge in Kuryenflächen*. Natomiast z celującą oceną zakończył swój przewód lwowianin Zygmunt Schwarzer, przedstawiając pracę z zakresu sklepień kołbkowych pt. *Beitrag zur Flüssigkeitstheorie der Tonnengewölbe*, 1905), promotorem był wybitny matematyk Emanuel Czuber. Także celująco ukończył swój przewód w 1906 r. Marian Romanowicz z teorii budowy schodów wspornikowych pt. *Zur Theorie frei tragenden Stiegen*, promotorem

rem był Krystian Ulrich, zasłużony budowniczy instytutów maszynowego i elektro-technicznego. Romanowicz także doczekał się wznowienia 50-lecia swego doktoratu i wręczenia mu w 1956 r. tzw. złotego dyplomu. Nie powiodły się natomiast w 1907 r. przewody Emila Probsta z Dobromila o wzajemnym oddziaływaniu żelaza i betonu oraz Zygmunta Löschnera z Kut z budowy dróg. W 1910 r. doktoryzował się z zakresu kratownic Abraham Fruchthändler z Krakowa na podstawie pracy *Gitterträger ohne Diagonalen und ihre spezielle Anwendung im Eisenbeton*, promotorem był O. Lasar. W 1912 r. doktoryzował się nauczyciel wyższej szkoły realnej we Lwowie Wasyl Kalicun – tytułu pracy brak, a promotorem był Teodor Schmid. Celująco ukończył swój przewód w 1912 r. Aleksander Suwada (*Berechnung eiserner und gewölbter Eisenbahnbrücken in der Geleisekrümmungen*), promotorem był Teodor Schmid. W 1913 r. nie doszło do przewodu Ignacego Oleksyncera z Tarnopola na podstawie pracy o przydatności podkładów żelazobetonowych na kolei. W 1919 r. doktoryzował się absolwent oddziału inżynieryjnego Akademii Inżynierii Wojskowej w Wiedniu Wiktor Niesiołowski z pracy o wykopach pośrednich. W 1923 r. ponowił swój przewód Jarosław Wagner (nieudany w 1915 r.) na podstawie nowej pracy *Neue Methode der Berechnung überzähliger Wirkungsgrößen*; promotorem był Karl Fruhwirth. Jakub Mandelker ze Złoczowa doktoryzował się z pracy *Berechnung eines verschieblichen Hängesystems*, przy promotorstwie Teodora Dokutscha. Już prawie w wieku emerytalnym doktoryzował się w 1931 r. Alojzy Prochaska ze Stanisławowa, absolwent Akademii Inżynierii Wojskowej i Wyższego Kursu Inżynieryjnego w Wiedniu, generał major w sztabie inżynierii, po 1919 r. inżynier w Ministerstwie Budownictwa (z tematyki mostownictwa – *Lastverteilende Querverbindungen in Holzbrückenbau mit besonderer Berücksichtigung der Kriegsbehelfsbrücken*), przy promotorstwie Maxa Theuera. Nie udał się w tym samym roku przewód lwowianinowi Antoniemu Kolbe z pracy *Akustik öffentlicher Versammlungsräumen*. Celująco ukończył swój przewód doktorski Wacława Olszak z Karwiny w 1933 r. na podstawie pracy *Exzentrische Kreisrohre, ihre Verwendung und Berechnung. Beiträge zur Anwendung der Inversionsmethode*, promotorem był Lotar Schrutka. Olszak – wybitny specjalista z konstrukcji inżynierskich, także mostownictwa, był potem profesorem wytrzymałości materiałów w Akademii Górniczej w Krakowie i na Politechnice Warszawskiej, członkiem rzeczywistym PAN.

Na wydziale MASZYNOWYM nie dopuszczono do rygorozów w 1902 r. inżyniera kolejowego z Bystrej Davida Nachera, który przedłożył pracę *Über einige Mängel der Dampflokomotiven und Mittel zur Beseitigung derselben*. W 1907 r. doktoryzował się Adolf Langrod z Krakowa na podstawie pracy *Ein Beitrag zur Theorie der Gasströmung*, promotorem był K. Steinwerth; Langrod był potem profesorem kolejnictwa na Politechnice Krakowskiej, jednym z reorganizatorów polskiego kolejnictwa, autorem prac z konstrukcji pojazdów szynowych, układów hamulcowych, mechaniki ruchu pociągów. W tym samym czasie doktoryzował się były asystent geometrii wykresłej na uczelni Fryderyk Jakubiczka, wtedy inżynier w dokach austriackiej marynarki wojennej w Pola, który przedstawił pracę *Kühlung feuchter Luft in geschlossenen Oberflächunkühlern* przy promotorstwie Ed-

warda **Doleżala**. W 1908 r. doktoryzował się asystent politechniki w Brnie **Ryszard Mizes** ze Lwowa z tematyki o wykorzystaniu masy zamachowej (*Die Ermittlung der Schwungmassen im Schubkurbelgetriebe*), promotorem był **Emil Müller**. Z elektrotechniki doktoryzował się w 1909 r. – już pod koniec życia – **Jan Lissner** ze Lwowa, wtedy inżynier państwowego biura patentowego w Wiedniu, przedkładając pracę *Über Arbeitsumsetzung unter Vermittlung der Induktion mit besonderer Berücksichtigung der Elektromotoren*, promotorem był profesor ogólnej elektrotechniki **Johann Sahulka**. W 1911 r. doktoryzował się **Markus Schechter** z regulacji pracy motorów (*Über den Einfluss eines elastischen Zwischengliedes zwischen dem Motor und dem Generator auf die Stabilität der Regulierung*), przy promotorstwie **W. Züphnera**. Celująco zakończył się w 1928 r. przewód **Jana Lenka** z Rzeszowa z teorii ruchu koła (*Beitrag zur Kenntnis der Radbewegung und Anwendung auf die Grundlagen einer Theorie der Lenkung statisch-stabiler Strassenfahrzeuge*), promotorem był fizyk **Ludwik Flamm**. Także celująco zakończył się w 1934 r. przewód **Alfreda Grocholskiego** ze Lwowa na podstawie pracy *Beitrag zur thermischen Berechnung von Gleichstromanlassern für Vollstandlauf und Luftkühlung*.

Do 1870 roku architekci mogli się kształcić w Wiedniu tylko w Architekturschule przy Akademii Sztuk Pięknych (Akademie der bildenden Künste). W 1864 roku, w trakcie dyskusji nad nową organizacją politechniki wiedeńskiej, kolegium profesorskie postulowało, by przy uczelni uruchomić WYDZIAŁ BUDOWNICTWA (Hochbau) dla prac i szkolenia w kierunku konstrukcji, pozostawiając kierunek estetyczny afiliowanej do Akademii Sztuk Pięknych uczelni. Postulat ten uwzględniono; także we Lwowie funkcjonował do 1894 r. tak pomyślany Wydział Budownictwa, przekształcony potem, ze względu na polskie potrzeby, w Wydział Architektoniczny. Zainteresowanie doktoratami na tym wydziale w Wiedniu było u Polaków niewielkie. W 1904 roku warszawiak **Stefan Fajans**, absolwent Instytutu Inżynierów Cywilnych im. Mikołaja I w Petersburgu, doktoryzował się z problemu nowoczesnych cmentarzy (*Die Entwicklung der modernen Friedhofanlagen und den verschiedenen Bestattungsorten vom Standpunkte der Technik und Hygiene*, promotorem był rektor uczelni i profesor mechaniki technicznej oraz materiałoznawstwa budowlanego **Ludwik Tetmajer**. W 1909 roku **Ślązak Bertold Marmorstein** doktoryzował się z pracy *Projekt für den Bau eines Friedenpalastes in Haag* przy promotorstwie **Johanna Sahulki**. W 1930 roku promował się **Jonasz Mond** z Jarosławia z pracy *Problem des Theaterbaues*, opiekunem jego był **Karl Wolf**. Ostatni polski doktorat architektoniczny na politechnice w tym okresie złożył prawie sześćdziesięcioletni **Leon Sadowski** z Grodna na podstawie przestrzennego planowania ogrodów (*Ein Beitrag zur Gartenkunst des XVIII und Begin des XIX Jahrhunderts mit besonderer Berücksichtigung einiger wenig bekannten Gärten Wiens, seiner Vorstätte und Vororte*, promotorem był **Ludwik Flaum**).

Pozostaje przeanalizowanie całej tej grupy doktorantów. Wiekowo istniał duży rozrzut od 22 lat (3) do 59 lat (3), najczęściej promowano się w wieku 24 lat (12) i 26 lat (11). Prawie wszyscy doktoranci legitymowali się całymi lub bodaj końcowymi studiami na politechnice wiedeńskiej, ale trzech studiowało poprzednio na

politechnice lwowskiej (2 na chemii, 1 na inżynierii), dwóch na chemii w czeskiej politechnice w Pradze, dwóch w Akademii Inżynierii Wojskowej w Wiedniu, jeden w Instytucie Inżynierów Cywilnych w Petersburgu, jeden na uniwersytecie w Czerniowcach, jeden w Instytucie Technicznym w Krakowie (traktowanym przejściowo jako szkoła wyższa nieakademicka), jeden na politechnice w Brnie. Dziewięć przewodów ukończono celująco (2 na wydziale maszynowym, 4 na inżynierii, 3 na chemii), 35 pozytywnie (4 na maszynowym, 6 na inżynierii, 20 na chemii, 4 na architekturze), 10 negatywnie (1 na maszynowym, 6 na inżynierii, 3 na chemii). 50 promujących się było poddanymi austriackimi, 4 – rosyjskimi, 1 – niemieckim; narodowość ustalano na podstawie danych o języku ojczystym lub wyraźnym określeniu swojej narodowej przynależności – 4 uważało się za Niemców, 1 za Ukraińca, 1 za Żyda. Oczywiście Żydów było więcej (dane statystyczne podawały, że na uczelni w ogólności było ich na przykład w 1910 roku ponad 23%), ale przyznawali się wtedy do polskości, choć niektórzy, nie tylko w Wiedniu, podkreślali swą żydowską narodowość. Z Galicji zachodniej pochodziło 21 (m.in. 10 z Krakowa, 4 z Bielska, 2 z Rzeszowa), z Galicji Wschodniej 21 (m.in. 6 ze Lwowa, 4 ze Stanisławowa, po 2 ze Złoczowa, Jarosławia, Tarnopola), 6 ze Śląska (4 z Cieszyna, po 1 z Rybnika i Wrocławia), 2 z Bukowiny, 4 z Rosji (2 z Ukrainy, po 1 z Warszawy i Grodna). Ciężenie doktorantów do Wiednia miało zapewne różne przyczyny – rodzinne, bytowe, nadzieje na życiowy awans; o dalszych losach tej grupy istnieją częściowe dane. Karierę na politechnice wiedeńskiej zrobił, jako docent chemii i delegat docentów do kolegium profesorskiego, Aleksander Kossowicz z Bukowiny, także przejściowo Marian Romanowicz jako konstruktor w katedrze budowy mostów. Poza tym profesorami zostali Alfred Langrod na politechnice krakowskiej, a Waclaw Olszak na warszawskiej. Starszym wykładowcą w Brnie (na mechanice) został Ryszard Mizes. Kilku wiedeńskich doktorów było przemysłowcami (m.in. Baczewski, Schechter, Kossek), inżynierami kolejowymi (m.in. Nacher), nauczycielami szkół realnych (m.in. Kalicun, Hodurek), większość zapewne było wolnopracujących. Kilku osiadło na stałe (w różnym czasie) w Wiedniu na posadach państwowych lub w biurach projektowych (m.in. Romanowicz, Sadowski, Jakubiczka, Heczko, Prochaska, Lissner, Mandelker), w Berlinie (Probst), Saarbrücken (Löschner), Bremie (Fruchthändler), większość pozostała w Galicji lub pod zaborem rosyjskim.

Mimo znakomitego wyposażenia politechniki stołecznej złożono tu 54 niezbyt istotnych dla techniki polskiej doktoratów, w tym samym czasie (1902–1939) we Lwowie 110 (31 na inżynierii, 30 na chemii, 11 na mechanice, 10 na rolnictwie, 9 na leśnictwie, 7 na architekturze). Były to przewody istotne dla formowania polskiej kadry uczelnianej. Lwów okazał się na tym polu kuźnią wyższych pracowników naukowych dla nauk technicznych. Tak w Wiedniu, jak Lwowie liczba przewodów doktorskich na politechnikach odbijała wyraźnie od liczby studentów, ale to wynikało ze specyfiki karier technicznych, gdy inaczej było na uniwersytetach i na przykład w Wiedniu tylko na wydziale filozoficznym złożono w latach 1826–1937 240 doktoratów, bo na tym polu stempel doktoratu wiedeńskiego nie był obojętny dla życiowej kariery³.

Przypisy

- ¹ *150 Jahre Technische Hochschule in Wien 1815–1965*. Wien 1965 s. 47.
² *150 Jahre Technische Hochschule...*, j.w. s. 58.
³ *150 Jahre Technische Hochschule...*, j.w. s. 50, 52, 55, 58, 62; J. Neuwirth: *Die k.k. Technische Hochschule in Wien 1815–1915*. Wien 1915 s. 6; H. Gollob: *Geschichte der Technischen Hochschule*. Wien 1964 s. 73–79; Z. Popławski: *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945*. Wrocław 1992 s. 150, 188, 196, 197, 200, 205, 211, 217, 221, 224, 228, 233, 244, 252; S. Brzozowski: *Polskie doktoraty na austriackich wydziałach filozoficznych w XIX i XX wieku*. „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” 1988 ser. I z. 3 s. 20–26.

Aneks

Polskie i galicyjskie doktoraty w Politechnice Wiedeńskiej

(U – Ukrainiec, N – Niemiec, Ż – Żyd)

Baczewski Maksymilian, chemia, 1910	Marmorstein Bertold, architektura, 1909, N
Baltuch Błażej, chemia, 1913	Mehl Samuel, inżynieria, 1902
Brauer Oskar, chemia, 1913	Mises Ryszard, mechanika, 1908, N
Brückner Kamil, chemia, 1905	Mond Jonasz, architektura, 1930
Ehrenpreis Arnold, chemia, 1906	Mondschein Juliusz, chemia, 1912
Epstein Stanisław, chemia, 1902	Münz Ferdynand, chemia, 1911
Fajans Stefan, architektura, 1904	Nacher Dawid, mechanika, 1902
Felix Artur, chemia, 1909	Neumann Franciszek, chemia, 1919
Fruchthändler Abraham, inżynieria, 1910	Neusser Edward, chemia, 1922, N.
Grocholski Alfred, mechanika, 1934	Niemirowski Stanisław, chemia, 1907
Heczko Arnold, chemia, 1910	Niesiołowski Wiktor, inżynieria, 1919
Hiller Salomon, chemia, 1929	Oleksyncer Ignacy, inżynieria, 1913
Hodurek Rudolf, chemia, 1918	Olszak Waclaw, inżynieria, 1933
Jakubiczka Fryderyk, mechanika, 1907	Plawner Bernard, chemia, 1922
Kalicun Wasyl, inżynieria, 1912, U	Probst Emil, inżynieria, 1907, N
Kolbe Antoni, inżynieria, 1931	Prochaska Alojzy, inżynieria, 1931
Kossek Leon, chemia, 1925	Regelman Stanisław, chemia, 1907
Kossowicz Aleksander, chemia, 1903	Rendelstein Markus, chemia, 1908, Ż
Kowalski Ludwik, chemia, 1909	Romanowicz Marian, inżynieria, 1906
Kragen Zygfryd, chemia, 1916	Rosenstein Mojżesz, chemia, 1909
Langrod Adolf, mechanika, 1907	Sadowski Leon, architektura, 1940
Lenk Jan, mechanika, 1928	Schwarzer Zygmunt, inżynieria, 1905
Lissner Jan, ogólny, 1909	Schechter Markus, mechanika, 1911
Löschner Zygmunt, inżynieria, 1909	Sedlaczek Franciszek, chemia, 1922
Łuszczak Alfred, chemia, 1933	Suwada Aleksander, inżynieria, 1923
Mandelker Jakub, inżynieria, 1926, N	Wagner Jarosław, inżynieria, 1923
	Weber Zygmunt, chemia, 1912

Stanisław Brzozowski

POLISH DOCTORATES AT THE VIENNA POLYTECHNIC (1902–1942)

The author discusses the role of the Vienna Polytechnic in training Polish engineers. Taking as his point of reference doctorates earned at the Vienna Polytechnic by Polish engineers, he analyses 50 doctoral dissertations in terms of the subject of each doctorate as well as its supervisor. The analysis points to the main directions of research undertaken by Polish engineers and to their contacts with eminent scientists.